

Sygn. akt V KZ 50/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel

w sprawie **J. S.**

skazanego z art. 280 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu na posiedzeniu dniu 20 października 2016 r.,

zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 30 sierpnia 2016 r., sygn. akt VII Ka (...),

odmawiające przywrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 3 czerwca 2016 r., sygn. akt VII Ka (...),

p o s t a n o w i ł

uchylić zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2016 r. (sygn. akt VII Ka (...)) Sąd Okręgowy w Z. utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 18 grudnia 2015 r. (sygn. akt II K (...)) względem J. S. Pismem z dnia 8 sierpnia 2016 r. skazany pozbawiony wolności złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego i doręczenie mu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, argumentując, że mimo, iż jest pozbawiony wolności, nie doręczono mu wyroku, a nie był w stanie skontaktować się ze swoim obrońcą. Kiedy to się w końcu udało, został poinformowany przez obrońcę, że wniosek o uzasadnienie musi złożyć samodzielnie, gdyż stosunek obrończy ustał.

Postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2016 r. (sygn. akt VII Ka (...)) Sąd Okręgowy w Z. nie uwzględnił wniosku skazanego. Sąd, powołując się na obowiązujący od dnia 15 kwietnia 2016 r. przepis art. 422 § 2a k.p.k. stwierdził, że

nie miał obowiązku doręczenia wyroku J. S., bowiem to obrońca powinien poinformować swojego mandanta o treści wyroku i pouczyć go o terminie do wniesienia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia.

Na postanowienie Sądu Okręgowego Z. zażalenie wniósł obrońca z urzędu J. S., zarzucając przedmiotowemu orzeczeniu:

- obrazę przepisów postępowania, art. 422 § 2 k.p.k. w zw. z art 485 k.p.k. oraz art. 84 § 2 zd.1 k.p.k., przez niedoręczenie z urzędu skazanemu, który był pozbawiony wolności, wyroku sądu drugiej instancji, ogłoszonego na rozprawie na której skazany nie był obecny;
- obrazę przepisu postępowania, art. 126 k.p.k., przez brak uznania, że niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych, w sytuacji gdy nastąpił brak pouczenia skazanego o uprawnieniu polegającym na złożeniu wniosku uzasadnienie wyroku oraz możliwości wniesienia kasacji.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o doręczenie skazanemu wnioskowanego wyroku wraz z uzasadnieniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości fakt, że J.S., mimo złożonego wniosku, nie został sprowadzony na rozprawę, na której ogłoszono wyrok. Istota problemu sprowadza się, więc do pytania, czy skazany, w momencie ogłoszenia wyroku Sądu odwoławczego, miał obrońcę.

Przypomnieć należy, na co zwraca uwagę skarżący, że na gruncie art. 422 § 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r., Sąd Najwyższy stał na stanowisku, że nawet, jeżeli oskarżony miał obrońcę z urzędu, ale nie był obecny na podczas ogłoszenia wyroku, to i tak należało mu wyrok doręczyć. Sąd Najwyższy argumentował swoje stanowisko brzmieniem art. 84 k.p.k. podkreślając, że „jeżeli w postępowaniu apelacyjnym oskarżony pozbawiony wolności miał wyznaczonego obrońcę z urzędu, to z chwilą wydania wyroku obrońca nie ma obowiązku podejmowania dalszych czynności procesowych (art. 84 § 2 k.p.k.). Nie ma, więc obowiązku złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., V KZ 1/12). Zauważyć także wypada, że w zakresie czasowych granic obowiązku obrońcy z urzędu, art. 84 § 2 k.p.k. nie zmienił się i

wciąż przewiduje, że wyznaczenie obrońcy z urzędu nakłada na niego obowiązek podejmowania czynności procesowych do prawomocnego zakończenia postępowania. Powstaje zatem pytanie, czy z treści art. 422 § 2a k.p.k. można wyprowadzić wniosek (tak jak to uczynił Sąd Okręgowy w Z.), że obowiązek obrońcy wobec klienta trwa nadal, już po uprawomocnieniu się orzeczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego, brak jest uzasadnienia dla takiego poglądu. Regulacje dotyczące prawa do obrony w postępowaniu karnym oraz prawa do sądu muszą ze względów gwarancyjnych być w sposób jednoznaczny określone przepisami prawa, a wynikające z niedoskonałości legislacyjnych wątpliwości interpretacyjne należy rozstrzygać mając na względzie wykładnię pozostającą w najdalej idącej zgodności z regulacjami konstytucyjnymi. Konstytucyjne prawo do sądu obejmuje także prawo do poznania motywów rozstrzygnięcia (zob. wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r., SK 30/05, OTK-A 2006, nr 1, poz. 2). W przypadku osoby pozbawionej wolności, która nie z własnej woli, nie może być obecna na ogłoszeniu wyroku, a tym samym nie może także poznać przedstawianych ustnie motywów rozstrzygnięcia, wszelkie wątpliwości interpretacyjne dotyczące regulacji określających sposób zapoznania się przez nią z tymi motywami, powinny być rozstrzygane na korzyść pełnej realizacji prawa do sądu. Dotyczy to także treści regulacji reglamentujących możliwość zapoznania się przez skazanego pozbawionego wolności z uzasadnieniem dotyczącego go wyroku Sądu odwoławczego, takich jak art. 457 § 2 k.p.k. czy art. 422 § 2a k.p.k. Konieczność przeprowadzenia prokonstytucyjnej wykładni wzmacnia jeszcze okoliczność braku jednoznacznych uregulowań intertemporalnych dotyczących zastosowania nowych przepisów o doręczeniu wyroków do spraw będących w toku w dniu 15 kwietnia 2016 r., a więc w dniu, w którym wszedł w życie nowy art. 422 § 2a k.p.k. Należy mieć bowiem na uwadze, że wcześniej obowiązująca regulacja, mająca zastosowanie do postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Z., przewidywała obligatoryjne doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu II instancji skazanemu (por. art. 100 § 3 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 kwietnia 2016 r., zgodnie z którym wyrok doręcza się stronom, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydane na posiedzeniu, także pokrzywdzonemu, chyba że byli obecni przy jego ogłoszeniu.). Charakterystyczne

jest przy tym, że ustawodawca nie zobowiązał organów procesowych, w tym sądu, do pouczenia stron o zmianie zakresu uprawnień i obowiązków w odniesieniu do składania wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie wyroku sądu II instancji, otwierającego drogę do wystąpienia z kasacją, co może sugerować, iż ustawodawca nie zakładał stosowania art. 422 § 2a k.p.k. do postępowań będących w toku w dniu 15 kwietnia 2016 r. Stosowny obowiązek wprowadzony został natomiast w odniesieniu do szeregu innych zmienionych regulacji (por. art. 23 ustawy nowelizującej k.p.k. z dnia 11 marca 2016 r.)

Mając na uwadze powyższe okoliczności należy uznać, że po ogłoszeniu wyroku Sądu Okręgowego w Z. w dniu 3 czerwca 2016 r. skazany J. S., nie miał już obrońcy w rozumieniu art. 422 § 2a k.p.k., bowiem zgodnie z art. 84 § 2 k.p.k. ustanowiony wcześniej obrońca nie był zobowiązany przez ustawę do podejmowania czynności w imieniu skazanego z uwagi na prawomocne zakończenie postępowania (por. postanowienie SN z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt V KZ 19/16). Sens regulacji zawartej w art. 422 § 2a k.p.k. ma charakter gwarancyjny: skoro sam oskarżony nie może być obecny na ogłoszeniu wyroku (choć wyraża taką wolę), bo został pozbawiony wolności, to wówczas władza publiczna musi mu zagwarantować pełną ochronę jego interesów, w tym możliwość realizacji konstytucyjnego prawa do sądu, przez poznanie motywów wyroku oddalającego jego apelację. Gwarancje te byłyby spełnione jedynie wówczas, gdyby ustanowiony dla oskarżonego obrońca z urzędu miał prawny obowiązek działania w jego imieniu także po prawomocnym zakończeniu postępowania. Nie wystarczy w tym wypadku jedynie możliwość takiego działania, która wynika z treści art. 85 § 1 k.k., ani ewentualne obowiązki obrońcy z urzędu wynikające z norm etyki zawodowej.

Mając na względzie powyższe okoliczności, należało uchylić zaskarżone postanowienie wskazując, że na Sądzie Okręgowym w Z. z urzędu ciąży obowiązek doręczenia skazanemu wyroku tegoż Sądu z dnia 3 czerwca 2016 r. i dopiero od daty owego doręczenia rozpocznie bieg 7 dniowy termin do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku. W tej sytuacji, rozpoznawanie wniosku obrońcy skazanego o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia jest bezprzedmiotowe, skoro termin ten jeszcze nie

zaczął biec. Sąd Okręgowy powinien także dostrzec, że w aktach sprawy znajduje się wniosek obrońcy skazanego o sporządzenie uzasadnienia, złożony po ogłoszeniu wyroku Sądu odwoławczego, który to wniosek zachowuje skuteczność mimo niedopełnienia obowiązku doręczenia skazanemu samego wyroku.